

Sekce dohledu nad finančním trhem
RNDr. Zuzana Silberová Ph.D. CIA
ředitelka

V Praze 21. dubna 2020
Č.j.: 2020/053302/CNB/580

Vážená paní prezidentko,

V reakci na Váš dopis ze dne 23.3.2020, č. j. 507/20 bych Vás ráda informovala o sdělení zaslané ze strany ČNB všem bankám dne 8.4.2020. V rámci tohoto dopisu ČNB mimo jiné:

- poskytla bližší informace o požadavcích na zacházení s úvěrovými expozicemi ve vztahu k systému řízení rizik, kategorizaci pohledávek a tvorbě opravných položek v souvislosti s návrhem zákona o některých opatřeních v oblasti splácení úvěrů v souvislosti s pandemií COVID-19, který Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR schválila dne 7.4.2020,
- informovala o úlevách pro banky ve vztahu k termínům pro předkládání některých výkazů za oblast EBA i národních dohledových výkazů,
- informovala o sdělení ČNB k uveřejňování povinných informací, viz uveřejnění na webových stránkách ČNB¹,
- upozornila na problematiku AML/CFT.

K problematice moratoria ČNB uvedla, že v souladu s EBA GL on legislative and non-legislative moratoria on loan repayments applied in the light of the COVID-19 crisis zveřejněnými dne 2.4.2020, odklad splátek v souladu se Zákonem nemusí být považován za úlevu (forbearance). Nicméně, odklad splátek u klientů, kteří byli v prodlení více než 30 dnů k 26.3.2020 (přistoupí-li k němu instituce), by již za úlevu označen být měl. Dále jakákoliv další změna úvěrových podmínek z důvodu nepříznivé ekonomické a finanční situace klienta nad rámec Zákona, která splňuje definici úlevy, by již tak měla být označena. I v případě pohledávek, u kterých se v souladu s §5 odst. 3 písm. a) Zákona sníží úroková sazba, by instituce měla uplatnit označení pohledávky za pohledávku s úlevou.

Nicméně ČNB zdůraznila, že i v době pandemie COVID-19 a podpůrných opatření k eliminaci jejich důsledků je nutné řádně identifikovat a měřit rizika. ČNB proto předpokládá, že instituce bude nadále průběžně monitorovat pohledávky a úvěrovou kvalitu dlužníků a identifikovat případy, kde je nepravděpodobné, že pohledávka instituce bude splacena včas a v plné výši (a to i pro pohledávky, kde dojde k odkladu splátek na základě Zákona). Instituce by měla zaujmout rizikově orientovaný přístup a zejména pro korporátní portfolio provádět analýzu ekonomické a finanční situace klientů s ohledem na současnou krizi. V případě, že bude pravděpodobné, že finanční problémy klienta (jeho neschopnost uhradit pohledávky včas a v plné výši) jsou dlouhodobého charakteru, instituce by měla přistoupit k označení klienta za selhaného, expozici přeřadit mezi nevykonné a vytvořit odpovídající opravnou položku.

¹ <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financi-trh/novinky/sdeleni-o-pristupu-cnb-k-uverejnovani-informaci-podle-narizeni-eu-c.-575-2013-a-vyhlasly-c.-163-2014-sb.-ve-svetle-covid-19/index.html>

ČNB považuje za žádoucí, aby zvýšené riziko úvěrových ztrát vyplývajících ze situace způsobené COVID-19 bylo odpovídajícím způsobem prezentováno v účetnictví a reportingu institucí. ČNB očekává, že finanční výkazy úvěrových institucí budou prezentovat co nejlepší informaci o kvalitě úvěrového portfolia. Vzhledem k dosavadnímu vývoji a prognózám budoucího ekonomického vývoje je možno očekávat dlouhodobější dopad současné krize. Z tohoto důvodu s ohledem na systémové dopady krize na celá odvětví ČNB rovněž předpokládá, že zejména v případech, kde instituce nebude mít dostatek informací na individuální bázi, bude posuzovat míru znehodnocení na portfoliovém základě s uvážením všech přiměřených a doložitelných informací, včetně informací týkajících se budoucnosti. Instituce by následně měla přistoupit k portfoliovému přesunu klientů z nejvíce zasažených odvětví do Stage 2². Obdobně minimálně do Stage 2 zařadí i klienty, kteří již v předcházejících měsících byli více jak 30 dnů po splatnosti. V těchto případech lze legitimně předpokládat významné zvýšení úvěrového rizika a tudíž i vyšší očekávané ztráty.

Co se týče klientů, kterým byly odloženy splátky z důvodu jejich finančních těžkostí vyvolaných pandemií COVID19 na základě individuální aktivity instituce před účinností Zákona, ČNB očekává, že instituce budou k těmto pohledávkám přistupovat shodně jako k pohledávkám, u nichž byl odklad splátek proveden na základě Zákona.

Pokud jde o právní formu oznámení o využití ochranné doby podle § 6 Zákona, jde o jednostranné právní jednání úvěrovaného, a jeho účinky nejsou jakkoli vázány na souhlas nebo posouzení ze strany instituce. Podmínkou účinků oznámení je pouze jeho určitost v rozsahu podle § 6 odst. 2 Zákona. Z tohoto důvodu tedy nebude docházet k uzavírání smluv nebo smluvních dodatků, jimiž se odkládá platba nebo mění způsob spláčení (to ale nevylučuje dohodu týkající se splatnosti úroku podle § 5 odst. 4 zákona). Instituce tak oznámení úvěrovaného o využití ochranné doby nebude schvalovat a vůči úvěrovanému splní v návaznosti na oznámení zejména povinnosti stanovené v § 5 odst. 6 a § 6 Zákona.

Současně ČNB upozornila, že pokud bude informace o využití ochranné doby, zejména o odkladu splátek, sdílena v rámci finanční skupiny, případně předávána do registru dlužníků či třetím osobám, je nutné tuto informaci označit příznakem, že jde o odklad splátek podle tohoto zákona (§ 7 odst. 1). Následně se k takto označené informaci nepřihlíží, pokud bude posuzována schopnost tohoto úvěrovaného dostát svým závazkům, tedy jeho kreditní riziko, bonita, kredibilita či úvěruschopnost (§ 7 odst. 2).

K problematice AML/CFT pak ČNB upozornila, že i v současné době nouzového stavu je třeba věnovat pozornost účinnosti opatření k prevenci praní peněz a financování terorismu, neboť probíhající celosvětová pandemie pachatele trestné činnosti neomezí. ČNB se proto ztotožňuje s pozicí Finančního analytického úřadu (FAÚ)³ a Evropského úřadu pro bankovníctví⁴, že uplatňování preventivních opatření v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu je i v této situaci zcela zásadní. Mimořádné situace v rozsahu právě

² Viz např. odst. 5.5.4 ve spojitosti s odst. B5.5.1-B5.5.6 účetního standardu IFRS9

³ <https://www.financnianalytickyurad.cz/aktuality/stanovisko-financniho-analytickeho-uradu-k-plneni-nekterych-povinnosti-vyplyvajicich-z-aml-zakona-v-dobe-nouzoveho-stavu-a-identifikace-novych-aml-tf-riziky-reakci-na-situaci-spojenou-s-sirenim-nemoci-covid-19-139.html>

⁴ https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/News%20and%20Press/Press%20Room/Press%20Releases/2020/EBA%20provides%20additional%20clarity%20on%20measures%20to%20mitigate%20the%20impact%20of%20COVID-19%20on%20the%20EU%20banking%20sector/Statement%20on%20actions%20to%20mitigate%20financial%20crime%20risks%20in%20the%20COVID-19%20pandemic.pdf

probíhající pandemie vytvářejí prostor pro nové typologie nelegální činnosti, jejichž identifikaci navíc ztěžuje skutečnost, že realizované peněžní převody a chování klientů se momentálně mohou lišit od běžného stavu. Klíčové je proto v tuto chvíli včasné rozpoznání a účinné řízení těchto nových ML/TF rizik institucemi. To si může vyžádat přehodnocení některých postupů nebo úpravu nastavení systémů používaných finančními institucemi v oblasti předcházení praní peněz a financování terorismu. V tomto ohledu opět ČNB odkázala na výše zmíněné stanovisko FAÚ, kde jsou uvedeny některé první trendy identifikované aktuální činností FAÚ.

ČNB také již dříve upozornila bankovní sektor, že vzhledem k aktuální situaci spojené s šířením nemoci COVID je nezbytné operativně přehodnotit přístup k řízení a omezování rizik souvisejících s využíváním informačních systémů a technologií. V této souvislosti ČNB vyzvala banky k průběžné a důsledné identifikaci aktuálních hrozeb a ke zvýšené pozornosti věnované jejich zohlednění zejména vůči rizikům narušení kontinuity obchodních činností, rizikům spjatým s kybernetickou bezpečností a rizikům spojeným se zajištěním služeb třetích stran. V souvislosti s možným využíváním alternativních metod komunikace uplatňovaných mimořádně z důvodu omezení nařízených vládou ČR dále ČNB zdůraznila význam obezřetného výběru komunikačních metod a nástrojů tak, aby nedošlo k nepřiměřenému narušení důvěrnosti informací.

ČNB je rovněž dále připravena komunikovat s jednotlivými auditorskými společnostmi problematiku dopadu svého sdělení ke splátkovému moratoriu na finanční výkaznictví bankovních institucí.

Dále bych Vás ve vztahu k tuzemským pojišťovnám, zajišťovnám a penzijním společnostem ráda informovala o připravenosti ČNB poskytnout určitou míru flexibility při plnění informační povinnosti spočívající v předložení a uveřejnění výročních zpráv tak, že tuto povinnost je možné splnit nejpozději do 30. června 2020. Nicméně i nadále očekáváme, že dohlížené subjekty a jejich auditori vyvinou dostatečné úsilí k tomu, aby tato povinnost byla splněna, co nejdříve to bude možné. Pro úplnost dodávám, že povinnosti plynoucí z obecné právní úpravy obchodních korporací tímto nejsou jakkoli dotčeny.

Pro bližší informace doporučujeme speciální webové stránky ČNB, kde lze přehledně najít všechna opatření ČNB, která souvisejí s koronavirovou krizí.

S pozdravem,

Vážená paní
Ing. Irena Liškařová
prezidentka Komory auditorů ČR
Komora auditorů České republiky
PRAHA